

Lovorka Čoralić

ZADARSKI KAPETAN XVII. STOLJEĆA – ULCINJANIN DOMINIK KATIĆ

Lovorka Čoralić
Hrvatski institut za povijest
Zagreb

UDK 359.1(497.5Zadar)“16”Katić,D.
355.48(497.5)“16”
Izvorni znanstveni rad
Primljeno: 9.4.2004.
Prihvaćeno: 19.5.2004.

Tema rada je život i djelovanje Ulcinjanina Dominika Katića, časnika u mletačkoj vojnoj službi u Zadru tijekom prvih četrdeset godina XVII. stoljeća. Na osnovi izvorne građe iz Državnog arhiva u Zadru (fond: Spisi zadarskih bilježnika) predstavljeno je Katićevo obiteljsko, poslovno i prijateljsko okruženje, rodbinske veze, kao i njegov materijalni status i imovne mogućnosti. Raščlamba dokumenata zorno pokazuje kako je riječ o časniku koji se u cijelosti prilagodio novoj sredini, ondje zasnovao obitelj, a opsežnim poslovanjem stekao u gradu i na susjednom otoku Pašmanu brojne nekretnine (kuće, tereni, zemljišni posjedi). U razdoblju od 1620-ih godina do smrti 1641. godine, Katić je ostvarivao poslovne veze s brojnim Zadranima, patricijima i uglednim građanima, ali i pučanima, obrtnicima i težacima nastanjenim u gradu ili u njegovoj okolini. Prikazane su i njegove brojne i vrelima dobro potkrijepljene veze sa zadarskim crkvenim ustanovama, često spominjanim i obdarivanim u Katićevim oporučnim legatima. Na kraju se ističe kako lik Dominika Katića, iako se ne može ubrojiti u red iznimno znamenitih zaslužnika zadarske i dalmatinske povijesti, pripada nizu zapaženih i istraživačke pozornosti vrijednih osoba iz prošlosti dalmatinskih gradova u doba kada se njezin cjelokupan teritorij nalazio objedinjen zajedničkom državnom upravom Mletačke Republike.

Ključne riječi: Dalmacija, Zadar, Mletačka Albanija, Ulcinj, Albanija, vojna povijest, rani novi vijek, protuosmanlijski ratovi

Razdoblje između Ciparskoga (1571.-1573.) i Kandijskoga (1645.-1669.) rata doba je koje se, posebice kad je riječ o zadarskome području, teško može nazvati vremenom mira i stabilnosti.¹ Teške posljedice Ciparskoga rata (gubitak velikog dijela teritorija u zaleđu, depopulacija i migracije stanovništva, gotovo potpuno onemogućena agrarna proizvodnja, siromaštvo, glad) negativno su se odrazile na život sela jednako kao i grada. Strah od osmanlijskih upada, razložen poradi neprestanih čarki i sukoba na obrambenom po-graničnom pojasu, ostao je trajno prisutan među stanovnicima zadarskog područja, a

životno svakodnevije se teško i sporo vraćalo u normalnu kolotečinu mirnodopskog vremena. Zadar – metropola mletačke pokrajine Dalmacije i jedno od najvažnijih uporišta dominija Prevedre Republike na istočnojadranskoj obali – sve se više podređuje vojnim interesima središnje vlasti. Fortifikacije i njihovo poboljšavanje i pregradnja, izgradnja novih, po tadašnjim mjerilima najsuvremenijih obrambenih sustava, uzimaju maha upravo u tome razdoblju, a poslovično štedljiva i često suzdržana fiskalna politika Republike ne ustručava se u samome gradu držati brojčano snažnu vojnu posadu.² Obraniti grad postaje osnovnim imperativom i same Republike i zadarskih stanovnika te se vojnoj sastavnici gradskoga života pridaje posebna pozornost. Obrambene snage Zadra i njegova, tada već uskoga kontinentalnog zaleđa, čine tijekom tih stoljeća postrojbe sastavljene od domaćeg stanovništva, te – posebice kad je riječ o snagama smještenim u samome gradu – vojna posada sastavljena od ljudstva raznolikog zavičajnog i nacionalnog sastava. Ponajviše je riječ o vojnicima podrijetlom iz različitih dijelova mletačkoga posjeda na istočnojadranskoj obali, pri čemu se tijekom toga razdoblja spominje i nemali broj osoba koje je vojnička služba odvela daleko od njihovih rodničkih krajeva. Neki od njih boravit će u gradu tek privremeno te će im Zadar i ratno iskustvo na tom području biti samo jedna od niza službi na putu prema važnijoj i priznatijoj vojničkoj karijeri. Mnogi će međutim upravo na ovome dijelu uzavrele dalmatinske bojišnice pronaći mogućnost okončanja napornoga dugogodišnjeg vojničkog života te će se – često zasnovavši obitelj i stekavši određen imetak i znatniju gospodarsku podlogu – do kraja svoje karijere i života vezati za glavni grad Dalmacije.

Ulcinjani Dominik Katić (*Domenico Cattichi*)³ - kapetan (*capitano, governadore*) u mletačkoj vojsci u Zadru – jedna je u nizu mnogih, najčešće malo poznatih i slabo obrađenih, osoba iz zadarske ranonovovjekovne prošlosti. Katolik po vjeroispovjesti i Albanac po etničkoj pripadnosti, zavičajem iz grada koji se od samoga početka Ciparskoga rata nalazi pod osmanlijskom vlašću (osvojen 1571. godine), pod čijom upravom postaje jedno od središnjih uporišta za gusarske ekspedicije duž dalmatinske obale, Dominik Katić za svoje poziv odabrao vojnu karijeru u službi Mletačke Republike te završni dio svojega životnoga puta proveo služeći interesima Signorie u Zadru, glavnom gradu njezina posjeda na istočnojadranskoj obali.⁴

¹ O prilikama u Zadru i na zadarskom području u razdoblju između Ciparskoga i Kandijskoga rata usporedi: Angelo de Benvenuti, *Storia di Zara dal 1409 al 1797*, Milano, 1944., str. 127-142; Tomislav Raukar-Ivo Petricoli-Franjo Švelec-Šime Peričić, *Zadar pod mletačkom upravom*, Prošlost Zadra, sv. III. (dalje: PZ III.), Zadar, 1987., str. 355-359.

² PZ III., str. 358.

³ Iako se u izvorima prezime Dominika Katića isključivo navodi u obliku *Cattichi*, što i upućuje (uz ostale sastavnice) na njegovu vrlo vjerojatnu albansku etničku pripadnost te bi se prema suvremenom albanskom pravopisu trebalo pisati *Katiqi* (ovaj podatak dugujem uredništvu časopisa), radi lakšeg sklanjanja unutar hrvatskog teksta zadržan je hrvatski pravopis te ćemo prezime istoga pisati u obliku Katić.

⁴ U razdoblju protuturskih ratova na zadarskoj bojišnici djelovao je nemali broj albanskih vojnika-plaćenika, podrijetlom iz raznih dijelova Mletačke Albanije, ponajprije iz Ulcinja, Skadra, Drača i Drivasta. Poneki od njih ostajali su u Zadru i na dalmatinskom području najveći dio svoje vojničke službe, zasnivali obitelji,

Iako se u izvorima uz njegovo ime redovito navodi vojnička služba, Dominik Katić nije ostao poznat samo po vojnoj karijeri i djelatnosti. Prilog o Dominiku Katiću stoga je poglavito rad o oblicima njegova svakidašnjega djelovanja u Zadru i okolici, o obiteljskom životu i privatnosti, prijateljskim vezama i poznanstvima, kontaktima sa zadarskim patricijima, građanima, vojnim osobama, svećenicima, zadarskim pučanima i otočnim težacima, o njegovoj religioznosti i odnosu prema vjerskim ustanovama Zadra, te o njegovoj izrazito intenzivnoj poduzetničkoj djelatnosti iskazanoj u učestalom i opsežnom trgovačkom poslovanju nekretninama na širem području zadarskoga distrikta.

Podaci o životu i djelovanju Dominika Katića u Zadru pohranjeni su u Državnom arhivu u Zadru, u sklopu fonda Spisi zadarskih bilježnika, pri čemu je s obzirom na vrstu spisa ponajprije riječ o notarskim aktima (kupoprodajni ugovori i darovnice) te – što je ujedno i najizvravnije vrelo o Katićevu životu – njegovim oporukama napisanim 1631. i 1639. godine.⁵

Nazočnost i djelovanje Dominika Katića u Zadru moguće je, prema podacima iz raspoloživih vrela, smjestiti u razdoblje od 1626. godine, kad je prvi put spomenut prilikom sklapanja ugovora o darovanju posjeda, do 1641. godine kad je nakon njegove smrti, u zadarskoj kancelariji otvorena oporuka napisana dvije godine prije.

Iako posjednik niza kuća i posjeda u samome gradu i diljem njegova kopnenog i otočnog distrikta (o čemu će kasnije biti nešto više riječi), stalnim mjestom obitavanja u Zadru Katić je vezan isključivo uz četvrt/župu (*confinio*) sv. Antuna Opata ili Sv. Spasa, smještenu u sjevernom dijelu grada.⁶

Članovi uže i šire obitelji, rodbinske veze i privatni život Dominika Katića prvi su i osnovni krug u kojemu se odvijao svakidašnji ritam njegova života u Zadru. Marija, Katićeva supruga čije se djevojačko prezime i podrijetlo u izvorima izrijeком ne navode, a s kojom Katić nije imao potomaka, glavna je nasljednica cjelokupnih suprugovih dobara koja preostanu nakon izvršenja legata drugim članovima rodbine i prijateljima, ali uz

stjecali nekretnine i u cjelosti se integrirali u svakodnevlje svoje nove domovine. Imena odvjekata nekih od tih useljeničkih obitelji (npr. Kruta, Ginni) zapažena su u onovremenoj zadarskoj vojnoj sredini, ali su – na žalost – još uvijek nedovoljno poznata i obrađena u historiografskim radovima. Usporedi nekoliko primjera: *Nicolo Mesili (Melili) quondam Paulo da Dulcigno, habitatore Zara, soldato nella Compagna del capitano Marco Ginni serve in barche armate contra Uscochi* (Državni arhiv u Zadru, dalje: DAZ, Spisi zadarskih bilježnika, dalje: SZB, Francesco Primizio /1590.-1608./, b. VI.: Testamenti aperti, br. 14., 1593.); *Leca Cripssa condam Pietro da Cripssa territorio di Dulcigno* (DAZ, SZB, Francesco Primizio /1590.-1608./, b. VI.: Testamenti aperti, br. 52., 1596.); *Michiel Lindi quondam Vucho de Ducagini d'Albania, soldato nella compagnia del signor capitano Andrea Crutta con barca armata di S. Serenissima* (DAZ, SZB, Zuanne Braicich /1621.-1645./, b. XIII., fasc. 8., br. 302., 1633.); *Zuanne Ginni, Albanese, governadur militie Albanesi* (DAZ, SZB, Zuanne Braicich /1621.-1645./, b. XIII., fasc. 9., br. 364., 1636.).

⁵ DAZ, SZB, Zuanne Braicich, b. XII, fasc. 7, br. 267, 31. III. 1631.; b. XIII, fasc. 11, 12. VIII. 1639.

⁶ Crkva Sv. Spasa nastala je u romaničkom razdoblju. Godine 1623. pregrađena je i od tada se za nju uvriježio naziv Sv. Antun Opat. Dobila je novu fasadu u oblicima zrele renesanse i nišu s likom novog titulara. Crkva je uništena u Drugom svjetskom ratu. Usporedi: Carlo Federico Bianchi, *Zara cristiana*, sv. I., Zara, 1877., str. 407-412, 430; Ćiril Iveković, *Građevni spomenici Dalmacije VI: Zadar*, Beograd, 1928., str. 55; PZ III., str. 264, 285, 519, 550.

uvjet da ostatak života provede u udovištvu. Ako se Marija kasnije uda, Katić određuje da predstavnici zadarskih bratovština sv. Antuna Opata⁷ i Madonna della Piazzola⁸ načine inventar svih njegovih dobara te im ostavlja cjelokupnu imovinu. Iako sa svojom zakonom suprugom nije imao djece, u Katićevim oporukama bilježimo spomen njegovih izvanbračnih kćeri Katarine i Margarete, kojima je također namijenjen nemali dio oporučiteljeve imovine. U trenutku pisanja prve oporuke (1631. godine) izrijekom se spominje samo Katarina, tada u skrbi (*in governo*) Dominikova brata Marka Katića, stanovnika Mletaka. Oporučnim legatom iz 1631. godine Katić joj namjenjuje za miraz znatnih 500 dukata, dočim osam godina kasnije ukupan iznos miraza povećava za još sto dukata. Ako se, međutim, dozna da je Katarina živjela "nečasnim životom", gubi pravo na navedenu svotu te ona pripada bratovštini Madonna della Piazzola uz uvjet da se novac uloži u nekretnine. Od dobivene rente bratovština je obvezna plaćati jednog kapelana koji će svakoga dana "in perpetuum" držati mise zadušnice za Dominika i njegovu suprugu Mariju. Druga kći Margareta (nezabilježena u prvoj Katićevoj oporuci), koju je Dominik imao sa svojom sluškinjom Katarinom iz mjesta Dobropoljana na otoku Pašmanu, dobiva za miraz samo 50 dukata, stečenih od prihoda za najam kuće u zadarskoj župi sv. Silvestra od zadarskog težaka Ivana Marića. Ako želi, Margareta može ostati živjeti sa svojom majkom Katarinom u njihovoj kući u Dobropoljani, te joj u tom slučaju ostavlja i od kuće nedaleko smješten vinograd, dvor i vrt uz samu kuću, kao i rentu (dominikal) od jednoga drugog tamošnjeg vinograda koji obrađuje težak Luka Vidaković iz Dobropoljane. Ostavštine Margareti i njezinoj majci Katarini vrijede samo za njihova života te se sva navedena dobra nakon njihove smrti moraju vratiti Dominikovim zakonitim nasljednicima. Osim toga, Katarina i Margareta dužne su i za svojega života priznavati Dominikovu zakonitu suprugu Mariju za stvarnu gospodaricu kuće i svih pripadajućih dobara.

Spominjući, nadalje, druge članove obitelji i rodbine, Katić se prisjeća braće, kapetana Nikole i Andrije, Giuroi, darivajući im po jedan zlatni prsten u vrijednosti od po 15 malih lira. Bratu Marku Katiću poklanja prsten vrijedan tri dukata, a njegovu kćer Bettu obdaruje svotom od deset dukata. Važno mjesto u nasljeđivanju Dominikove imovine pripada njegovu nećaku Petru, Markovu sinu, koji će nakon smrti Katarine i Margarete

⁷ Bratovština sv. Antuna Opata ili gasioca požara osnovana je u XV. stoljeću i djelovala je u sklopu istoimene crkve. Godine 1615. bratovštinu je potvrdio zadarski nadbiskup Benedetto Capello, a 1624. godine zadarski knez Gabriele Zorzi. Usporedi: Bianchi, *Zara ...*, str. 495-496; Vladislav Cvitanović, *Bratovštine grada Zadra*, Zadar (zbornik), Zadar 1964., str. 465.

⁸ Bratovština Madonna della Piazzola ili bratovština drvodjelja (*Scuola dei marangoni*) osnovana je u XV. stoljeću. Djelovala je u sklopu crkve sv. Petar stari (*S. Pietro vecchio detta della Piazzola*), koja je ime dobila prema smještaju ispred malog trga u blizini crkve sv. Antuna Opata. Bratovština je posvećena Gospi od Blagovijesti (*Madonna della Annunziata*), ali se, kao i crkva, nazivala i Madonna della Piazzola. U XVI. stoljeću, nakon dolaska redovnica sv. Marcelle iz Nina u Zadar i njihova preuzimanja navedene crkve, ustaljuje se za crkvu i bratovštinu titular sv. Marcelle. Usporedi: Bianchi, *Zara ...*, str. 380-382; Vitaliano Brunelli, *Storia della città di Zara dai tempi più remoti sino al MDCCCXV compilata sulle fonti (I)*, Trieste, 1974. (II. izd.), str. 239; Cvitanović, *Bratovštine*, str. 460.

preuzeti nasljedstvo nad dobrima u Dobropoljani. Nakon Petrove smrti (ako umre bez zakonitih potomaka), sva se ta dobra dijele između glavnih Dominikovih nasljednika i zadarskih bratovština sv. Antuna, Madonna della Piazzola i Gospe od Milosrđa (*Madonna della Capellizza*).

Znanci i prijatelji stečeni tijekom višegodišnjeg Dominikova djelovanja i života u gradu Zadru sljedeći su dio njegova svakodnevlja. Krug tih osoba različit je obzirom na strukturu, ali ga ipak objedinjuje spominjanje nekoliko u ono doba istaknutih predstavnika zadarskih plemićkih i građanskih obitelji koje su u ono doba zasigurno imale zapaženu ulogu u javnom životu mletačke metropole u Dalmaciji. Tako za osobe najvećeg povjerenja i odanosti, kojima se povjера provedba oporuke, Katić (u oporuci iz 1639. godine) imenuje zadarskog plemića Ivana Grisogona⁹, časnika (guvernadura) Nikolu Braičića, doktora Egidija Massarolija i svoga prijatelja i kuma Baldu Benevenutija, povjeravajući im da u potpunosti provedu sve njegove želje izrečene posljednjom voljom. Ne manje utjecajne osobe iz javnoga života Zadra su i svjedoci koji svojom nazočnošću daju punovaljanost napisanoj oporuci. Kao svjedoci Katićeve oporuke spominju se kapetan Marko Antonio Rosa, svećenik Toma Načinović te trgovci Franjo Panighetto i Bastian di Medici iz Bologne.

Legati upućeni Dominikovim prijateljima također su znak njegove naklonosti prema nekoliko istaknutih zadarskih građana. Tako spomenutom izvršitelju oporuke Baldi Benevenutiju ostavlja jednu vojničku pušku (*carabina*), dok njegovu bratu Ivanu Mariji namjenjuje svoja dva pištolja. Kako je često uobičajeno prilikom sastavljanja oporuke, Dominik ostavlja i bilježniku Ivanu Braičiću¹⁰ – službeniku koji je zabilježio njegovu posljednju želju te kojega s oporučiteljem veže dugogodišnje prijateljstvo – jedno odijelo od crnoga sukna.

Redovita je praksa istaknutijih i imućnijih pojedinaca da se u oporukama prisjećaju i najvjernijih poslužitelja; tako Dominik daruje svome slugi Petru iz sela Mrljana na otoku Pašmanu 50 dukata.

U prethodnom razmatranju dijelova oporuka Dominika Katića bilo je riječi o njegovim obiteljskim i rodbinskim vezama, prijateljima i znancima, kao i o legatima koje im je namijenio nakon svoje smrti. Navedeni legati i način njihove razdiobe uobičajeni su i nisu posebnost koja ne bi bila spomenuta i u većine drugih oporučitelja onoga doba. Njima se u tekstu oporuka ne poklanja previše prostora te nas one svojim sadržajem i namjenom ne mogu previše iznenaditi. Posebnu vrijednost oporuka Ulcinjanina Domini-

⁹ Vjerojatno je riječ o doktoru prava Ivanu Grisogonu, državnom odvjetniku za Dalmaciju (*avvocato fiscale per la Dalmazia*) 1616. godine. Usporedi: *Hrvatski biografski leksikon*, sv. V., Zagreb, 2002., str. 208 (tekst: Serdo Dokoza Nikpalj i Tatjana Radauš).

¹⁰ Ivan Brajčić (Zuanne Braicich) zadarski je građanin i javni bilježnik u razdoblju od 1621. do 1645. godine. U Državnom arhivu u Zadru pohranjeno je ukupno 13 busta (svežnjeva) koje se odnose na Brajčićevu bilježničku službu (ugovori, inventari i oporuke) i koje su, zajedno s ostalim zadarskim bilježnicima toga doba, iznimno važan izvor za proučavanje svekolikih sastavnica iz života grada Zadra i zadarskih stanovnika u prvoj polovini XVII. stoljeća.

ka Katića čine međutim oni dijelovi iz kojih razaznajemo oblike i učestalost njegovih odnosa s brojnim vjerskim ustanovama (crkve, samostani, bratovštine, hospitali) i duhovnim osobama Zadra i okolice. Ti dijelovi oporuka kazuju, možda bolje od bilo kojega drugog izvora iz života Dominika Katića, o njegovoj dubokoj integriranosti u grad Zadar, njegovu vjerskom životu i običajima te posvjedočuju kako je grad njegova zavičaja, ne tako davno potpao pod osmanlijsku vlast, bio integralni dio zapadnoeuropske odnosno jadransko-sredozemne uljudbe. Podaci, nadalje, otkrivaju i visoko razvijenu svijest Dominika Katića glede odnosa prema gradu koji postao njegovim stalnim (i doživotnim) mjestom boravka, kojemu se – kao njegov ravnopravni i integrirani građanin – nastoji odužiti darivanjem legata onim vjerskim ustanovama s kojima je bio najviše povezan i za koje je osjećao najveću sklonost. Upravo stoga dijelovi Katićevih oporuka u kojima se obraća zadarskim crkvenim ustanovama i duhovnim osobama, zavrjeđuju dodatnu pozornost istraživača. U prvoj oporuci Katić kao izvršitelje svoje posljednje volje imenuje predstojnike (*guardiani*) bratovština sv. Antuna Opata, sv. Roka,¹¹ Madonna della Piazzola i Madonna della Capellizza,¹² zadarskih vjerskih udruga s kojima je tijekom života u Zadru bio najučestalije povezan. Određujući, već na samom početku oporučnih spisa, mjesto svojega posljednjega počivališta, Katić navodi crkvu sv. Antuna Opata ili Sv. Spasa. U njoj se, prema oporučnoj želji toga mletačkoga časnika, mora (novčanim sredstvima iz njegova nasljedstva) napraviti grobnica, za čiju će se izvedbu pobrinuti predstavnici bratovštine sv. Antuna Opata koja djeluje u sklopu istoimene crkve. Ukrasi na grobnici (*colonne e pianche*) moraju biti načinjeni po uzoru na one u crkvi sv. Frane. Slijedi, za većinu oporuka načinjenih u onodobnom Zadru, uobičajen legat namijenjen darivanju četiri tradicionalna pobožna mjesta grada Zadra: lazaretu leproznih bolesnika, crkvi sv. Šimuna, bratovštini Presvetoga Sakramenta i zalagaonici (*Monte di pieta*) namjenjenoj pomoći siromašnim stanovnicima grada (mogućnost posudbe novca uz minimalne kamate). Spomenutoj bratovštini sv. Antuna Opata ostavlja 30 dukata koje na godinu dobiva od najma kuće u četvrti sv. Silvestra od nasljednika pokojnoga zadarskog brijača Ivana Asola. Bratovština je, zauzvrat, obvezna držati jednu misu na godinu na oltaru istoga sveca u istoimenoj crkvi. Osim toga, bratovština mora nakon njegove smrti u jedan kamen u crkvi urezati zabilješku o tom legatu, a troškovi za to podmirit će se iz njegova nasljedstva. Kamen će se postaviti u zid crkve sjeverno od oltara, a na grob se također mora urezati neki znak koji će podsjećati na oporučitelja. Nakon smrti njegove supruge Marije bratovština sv. Antuna Opata dužna je iznajmiti Dominikovu kuću u župi Sv. Spasa

¹¹ Bratovština sv. Roka potvrđena je 1507. godine na osnovi čega možemo pretpostaviti da je djelovala i prije. Sjedište joj se nalazilo u istoimenoj crkvi uz koju je bila sagrađena i dvorana za sastanke. Zadaća bratovštine bila je održavanje kulta sv. Roka, zaštitnika od kužnih bolesti koje su često harale tim područjem (Cvitanović, *Bratovštine*, str. 466).

¹² Bratovština Madonna della Capellizza ili Gospa od Milosrđa osnovana je u XV. stoljeću. Prvotno se nazvala bratovštinom Blažene Djevice Marije od Dobre radosti i djelovala je u istoimenoj crkvi (*del Buon Gaudio*). Nakon 1630. godine sjedište bratovštine prelazi u crkvu sv. Šimuna (Cvitanović, *Bratovštine*, str. 465; PZ III, str. 295).

te dio prihoda od najma predati bratovštini Madonna della Piazzola. Ostatak najma upotrijebit će se za nadoknadu jednom kapelanu koji će nakon njegove i Marijine smrti držati mise zadušnice u određene dane u tjednu (srijeda, četvrtak, petak, subota, nedjelja) u crkvi sv. Antuna Opata u Dobropoljani. Navedena crkva ne postoji u vrijeme pisanja oporuke te se izričito navodi da se ona tek mora sagraditi u blizini Katićeve kuće.¹³ Kapelana koji će obavljati rečene dužnosti odabrat će i – ako to zbog njegova mogućeg nemara bude potrebno – smjenjivati sama bratovština sv. Antuna Opata. Istoj bratovštini Dominik namjenjuje i šest dukata godišnjeg najma koji plaća obučar Petar iz Moreje (Peloponez) za uporabu jedne Dominikove kuće u četvrti sv. Ivana Trećoredca. Ako, međutim, Petar iz Moreje, od kojeg je Dominik kupio kuću, otkupi navedenu kuću za istovjetnu cijenu utanačenu prilikom prodaje (100 dukata), tada se tih 100 dukata mora uložiti u nekretnine. Dominik Katić, kao što možemo primijetiti, povjerava bratovštini sv. Antuna Opata, osim brige za njegov pokop, i provedbu nekih njegovih najvažnijih legata koji se odnose na vjerske ustanove grada Zadra. Za slučaj da iz bilo kojeg razloga bratovština sv. Antuna Opata ne bude u mogućnosti ispuniti oporučiteljeve naloge, provedba se u potpunosti povjerava bratovštini Madonna della Piazzola na koju u tom slučaju prelaze i svi legati namijenjeni bratovštini sv. Antuna Opata. Uz iste uvjete navedena bratovština obvezna je dio legata predati zadarskoj bratovštini posvećenoj sv. Roku. Spominjući, nadalje, druge zadarske bratovštine, Katić obdaruje bratovštinu Gospe od Krunice (Madonna del Rosario)¹⁴, smještenu u zadarskoj crkvi sv. Dominika, svotom od pedeset dukata. Bratimi Gospe od Krunice zauzvrat su obvezni u rečenoj crkvi, ispred vlastitoga oltara, *in perpetuo* održavati dvije mise u spomen na pokojnog darovatelja i njegove bližnje. Ako, međutim, bratovština Gospe od Krunice iz bilo kojega razloga ne bude u mogućnosti slaviti mise, legat i obveze u cijelosti prelaze na bratovštinu sv. Karla Boromejskog.¹⁵

Nekoliko se Katićevih ostavština odnosi i na duhovne osobe, rodbinski blisko povezane sa oporučiteljem. Tako Andriji Kruti (Crutta, Cruta), kanoniku na području Mletačke Albanije (mjesto njegova službovanja u izvoru je nečitko, vjerojatno je riječ o području Bojane), kao i njegovu bratu Antunu, sinovima Dominikova rođaka Andrije,

¹³ U djelu *Zara cristiana* (sv. II., Zara, 1878., str. 121), istraživač crkvene povijesti zadarskog područja Carlo Federico Bianchi spominje crkvu sv. Antuna Opata u Dobropoljani koja se nalazila pokraj poznatije crkve sv. Tome, ali ne navodi podatke o njezinu osnivaču. Bianchi navodi da je crkva sv. Antuna Opata imala samo jedan oltar te da je bila opskrbljena opremom posuđenom iz istoimene crkve u Zadru.

¹⁴ Bratovština Gospe od Krunice utemeljena je po dospelju dominikanskih redovnika u Zadar (sredina XIII. stoljeća). Pravilnik udruge potvrdile su 1604. crkvene, a 1621. državne vlasti. Sjedište joj se nalazilo u crkvi sv. Dominika, a osnovna joj je zadaća bila – kao i drugim udrugama istoga naziva – štovanje i širenje kulta Sv. Krunice. Nakon ukinuća crkve sv. Dominika 1807. godine, bratovština je preseljena u crkvu sv. Šimuna. Podrobnije vidi: Bianchi, *Zara ...*, sv. I., str. 489; Cvitanović, *Bratovštine*, str. 463.

¹⁵ Poblize vrijeme utemeljenja bratovštine sv. Karla Boromejskog nije poznato. Nazivala se i bratovštinom kršćanskog nauka, jer je imala zadaću podučavati mušku mladež načelima vjeronauka. Oltar joj se nalazio u zadarskoj katedrali, a sastanke je održavala u crkvi sv. Donata. Usporedi: Bianchi, *Zara ...*, sv. I., str. 503; Cvitanović, *Bratovštine*, str. 467.

poklanja ukupno deset dukata. Rođaku (*pur mio germano*) Franji Kruti, duhovniku na području Budve (generalni vikar) ostavlja jedan zlatni prsten pečatnjak.¹⁶

Na kraju, u završnom dijelu oporuke Dominik zahtijeva da se cjelokupna njegova preostala pokretna imovina koja nije obuhvaćena prethodno navedenim legatima, kao i sva imovina koja preostane nakon Marijine smrti, uloži u sigurne nekretnine te se ta dobra ni na koji način i ni od koga ne smiju otuđivati i prodavati. Prihode koji budu pristizali iz tako stečenih nekretnina dijele ravnopravno bratovštine Madonna della Piazzola, Madonna della Capelizza i sv. Antuna Opata. Za spas njegove i Marijine duše, kao i duša njegovih pokojnih roditelja i braće (čija imena izrijekom ne navodi) te će bratovštine održati jednu pjevanu misu na godinu u crkvi sv. Antuna Opata.

U dosadašnjem dijelu rada temeljni izvori kojih su raščlambom osvijetljene neke pojedinosti iz svakodnevlja Dominika Katića (rodbinske i prijateljske veze, duhovni život) bile su njegove oporuke napisane 1631. i 1639. godine. Već iz sadržaja oporuka mogla se razabrati opsežnost Dominikova poslovanja tijekom boravka u Zadru. Podaci o kućama, zemljišnim posjedima i novčanim sredstvima koja se navode prilikom razdiobe legata rodbini i vjerskim ustanovama dovoljno su brojni i ilustrativni te zorno posvjedočuju o njegovim nemalim gospodarskim mogućnostima i raznovrsnim oblicima poduzetničkog djelovanja. Osim oporuka, raspoložemo i s podacima iz brojnih drugih bilježničkih spisa (*instrumenti*) u kojima su navedeni različiti oblici Dominikova poslovanja nekretninama – u samom gradu kao i u Dobropoljani na otoku Pašmanu. Ti su podaci, na koje ću upozoriti kronološkim slijedom njihova nastanka, najbolji izvor i pokazatelj intenziteta i načina na koji je Dominik u razdoblju od 1626. do 1630. godine stekao znatan broj kuća i terena u različitim dijelovima (župama) grada (župe sv. Frane, sv. Dimitrija, sv. Silvestra, sv. Ivana trećoredaca, sv. Šimuna te u blizini crkve Madonna della Piazzola), kao i više zemljišnih posjeda (vinogradi, oranice, maslinici, krčevine) na nizu lokaliteta sela Dobropoljana na otoku Pašmanu (Gorica, Studenac, Drage, Giagischina). Riječ je uglavnom o kupnji navedenih dobara, dočim je tek iznimno zabilježeno i stjecanje posjeda darivanjem uz određene uvjete. Osobe s kojima Dominik posluje u tom obliku djelovanja pripadnici su nižega i srednjeg sloja gradskog stanovništva (obrtnici, težaci), ali i istaknutiji građani (liječnik) i vojne osobe te – kad je riječ o stanovnicima Dobropoljane – isključivo tamošnji težaci.

Prvi ugovor o Katićevu poslovanju zabilježen u spisima zadarskih bilježnika datiran je 6. X. 1623. Nikola Šestan, trgovac staklene robe (*botter*) i njegov otac Jerolim prodaju

¹⁶ Odvjetci obitelji Kruta, zavičajem s područja Mletačke Albanije, učestalo su prisutni u Zadru tijekom XVII. stoljeća. U doba Kandijskog rata na zadarskoj i šibenskoj protuturskoj bojišnici posebno se kao mletački časnik istaknuo Mihovil Kruta. Podrobnije vidi: Franjo Difnik, *Povijest Kandijskog rata u Dalmaciji* (preveli Smiljana i Duško Kečkemet), Split, 1986. Franjo Kruta, isprva svećenik u Baru, bio je 1634. imenovan generalnim vikarom Budve, a 10. IX. 1640. postao je biskup Skadra (do 1646.). Godine 1641. imenovan je apostolskim povjerenikom za biskupije Drivast i Svač. Umro je 1646. godine i pokopan je u budvanskoj stolnoj crkvi (Daniele Farlati – Jacopo Coleti, *Illyricum sacrum*, sv. VII., Venetii, 1817., str. 327; Jovan Radonić, *Rimska kurija i južnoslavenske zemlje od XVI do XIX veka*, Posebna izdanja SANU, sv. CLV, Beograd, 1950.).

Dominiku zidanu katnicu pokrivenu crijepom, smještenu “*appresso Castell vecchio*” za osamdeset dukata.¹⁷

Sljedeći ugovor u kojemu se spominje poslovanje Dominika Katića sklopljen je 14. V. 1626. Riječ je o darovnici Helene pokojnoga Matije Stermeljića iz Dobropoljane, koja Katiću i njegovoj supruzi Mariji daruje 3/4 gonjaja vinograda u Dobropoljani u predjelu zvanom “*Giagischina*”, pola gonjaja oranične površine i maslinika te jednu zidanu kuću pokrivenu slamom s pripadajućim dvorištem u predjelu Gorica u istome selu. Katići su u zamjenu za iskazanu darovnicu obvezni brinuti se o Heleni sve do njezine smrti i nakon toga se pobrinuti za njezin pogreb. Od prihoda koje će dobivati od navedenih zemljišnih posjeda obvezni su platiti jednu gregorijansku misu za Helenu i njezine roditelje.¹⁸ Sljede dvije godine u kojima ne bilježimo poslovanje Dominika Katića; sljedeći ugovor zabilježen je 1628. godine. Dominik kupuje od zadarskoga težaka Antuna Teletine zidanu kuću pokrivenu crijepom s pripadajućim dvorištem u četvrti sv. Frane za cijenu od 384 mletačke lire. Ako u roku tri godine Antun želi povući ugovor i vratiti kuću u svoj posjed, može to učiniti uz uvjet da kupcu Katiću vrati istovjetnu svotu novaca.¹⁹ Vrlo intenzivno stjecanje kuća u različitim dijelovima grada Dominik nastavlja 1629. Tada Zadranka Jana pokojnoga Šimuna Rudića iz mjesta Kali, supruga Franje Trogirana, prodaje Dominiku malu ozidanu kućicu pokrivenu crijepom u četvrti sv. Frane. Uz kuću se nalazi vrt s tri stabla badema, kruškom i grmom lovora, a cijena iznosi 180 lira. Kuća je sagrađena na terenu benediktinskog samostana sv. Nikole kojemu se na godinu plaća nevelik najam od dvije lire.²⁰

Opsegom je znatno veći ugovor koji Dominik ostvaruje sa zadarskim brijačem Ivanom Asolom. Ivan mu prodaje polovicu zidane katnice pokrivena crijepom u četvrti sv. Silvestra; pravo (*grazia*) na otkup polovine kuće od građanina Ivana Antuna Stocca (smještene na “*Campagna Pretorile*”; cijena iznosi sto dukata); jednu prostoriju pokraj navedene kuće, prethodno otkupljene od Jerolima Borga te jednu zidanu katnicu pokrivenu crijepom s pripadajućim dvorom i vrtom u četvrti sv. Ivana Trećoredca. Ukupna cijena za sve objekte iznosi znatnih 500 dukata, pri čemu je rok prava na otkup tri godine. Nerijetka praksa u onodobnim kupoprodajnim ugovorima je ustupanje prodanih posjeda na zakup prodavaču. Slično postupa i Dominik koji sve navedene kuće s njihovim pripadnostima iznajmljuje istom Ivanu Asolu za cijenu od trideset dukata godišnje rente.²¹

U sljedeća dva ugovora kupnju umjesto Dominika obavlja njegova supruga Marija. Od svećenika Ivana pokojnoga Nikole Rado i njegove majke Gasparine kupuje katnicu sagrađenu dijelom od tesana kamena, a dijelom od drveta i pokrivenu crijepom, smje-

¹⁷ DAZ, SZB, Zuanne Braicich, b. I, fasc. 8, str. 8'-9', 6. X. 1623.

¹⁸ DAZ, SZB, Zuanne Braicich, b. II, fasc. 19, str. 20'-21', 24. V. 1626.

¹⁹ DAZ, SZB, Zuanne Braicich, b. III, fasc. 35, str. 4-5, 20. XII. 1628.

²⁰ DAZ, SZB, Zuanne Braicich, b. III, fasc. 35, str. 26-27', 27. I. 1629.

²¹ DAZ, SZB, Zuanne Braicich, b. III, fasc. 35, str. 21-23, 22. I. 1629.

štenu nedaleko od crkve Madonna della Piazzola za cijenu od 300 lira i "vječno" pravo otkupa (*grazia perpetua*). Netom kupljenu kuću Marija iznajmljuje prodavačima za 18 lira godišnje rente (odnosno uz uvjet često prisutan u ugovorima, izrečen formulacijom *sei per cento*).²² U drugom ugovoru u kojemu poslovanje obavlja Marija Katić riječ je o kupnji zidane katnice pokrivena crijepom u četvrti sv. Dimitrija. Prodavači, zadarski građani Ivan i Filip Emmanuelli, sinovi pokojnoga Manola iz Kandije, te njihova majka Nikolota, dobivaju 111 zlatnih dukata (oko 1554 lira). Pravo otkupa je "in perpetuum", a najam iznosi 93 lire i 4,5 solida na godinu.²³

Učestalo stjecanje kuća, ali i zemljišnih posjeda u Dobropoljani, još se više intenzivira iduće godine kad bilježimo čak šest kupoprodajnih ugovora u kojima kao kupac redovito istupa Dominik Katić. U prvom ugovoru Katićev sudrug po profesiji – poručnik (*luogotenente*) Rutilio Ercolani, zastupnik zadarskog liječnika Antonija Rajmunda Camillija, pokojnog Orazia i Margarete pokojnog Matije Sgliacha, graditelja brodova (kalafata) iz Zadra, prodaje Dominiku njihov dio posjeda u Dobropoljani u predjelima Drage (vinograd veličine dva gonjaja i 47 pertika), Studenac (četiri gonjaja vinograda i 18 pertika) i Gladuša (četvrtina gonjaja oranice i 47 pertika) za ukupnu cijenu od 45 dukata i pravo otkupa u roku od četiri godine.²⁴ U raščlambi Dominikove oporuke već spomenuti obučar Petar iz Moreje prodaje Katiću zidanu katnicu pokrivenu crijepom u četvrti crkve sv. Ivana trećoredaca za sto dukata i uobičajenu klauzulu o mogućnosti otkupa (*grazia perpetua*). Dominik grčkom useljeniku Petru ustupa kuću u "vječni zakup" uz najam od "sei per cento" (šest dukata na godinu).²⁵ Zadarski krznar Šimun Azzalin, sin pokojnoga Ivana, prodaje Dominiku katnicu s tri strane zidanu u kamenu, a s jedne u drvu, pokrivenu crijepom i smještenu u četvrti sv. Šimuna. Kako se kuća nalazi na zemljištu u vlasništvu crkve sv. Šimuna, uživalac kuće dužan je plaćati spomenutoj crkvi godišnji najam od jedne lire i dvanaest solida. Kuća je kupljena za pedeset dukata, a "grazia" traje tri godine, koliko iznosi i najam kuće koji će Šimun plaćati Dominiku za njezino daljnje korištenje.²⁶

U idućem ugovoru prodavač zidane katnice pokrivena crijepom, smještene također u predjelu sv. Šimuna, Dominikov je sudrug u mletačkoj vojnoj službi, kapetan Francesco Dandolo. Kuća se nalazi na zemljištu nasljednika pokojnoga Šimuna Colombinija te je visina nadoknade koja im se isplaćuje 36 lira. Kuća je prodana za 600 lira uz iznimno dugotrajnu mogućnost otkupa od dvadeset godina. Kapetan Dandolo nastavlja se koristiti rečenom kućom te se Dominiku obvezuje plaćati godišnji najam od 36 lira.²⁷

Ulcinjani Dominik Katić poslovao je i sa zadarskim pučanima, kojima je – unatoč tome što su živjeli u gradu – temeljni izvor prihoda i dalje bilo poljodjelstvo. Tako težak

²² DAZ, SZB, Zuanne Braicich, b. IV, fasc. 39, str. 34-36, 7. IX. 1629.

²³ DAZ, SZB, Zuanne Braicich, b. IV, fasc. 40, str. 7'-8, 20. XI. 1629.

²⁴ DAZ, SZB, Zuanne Braicich, b. IV, fasc. 45, str. 101-102, 4. IV. 1630.

²⁵ DAZ, SZB, Zuanne Braicich, b. V, fasc. 42, str. 7-8', 7. V. 1630.

²⁶ DAZ, SZB, Zuanne Braicich, b. IV, fasc. 42, str. 9'-10', 13. V. 1630.

²⁷ DAZ, SZB, Zuanne Braicich, b. IV, fasc. 42, str. 15-17, 17. V. 1630.

(*zapator*) iz Zadra Ivan Erić prodaje Katiću malenu zidanu kućicu na kat, prekrivenu crijepom i smještenu u četvrti sv. Silvestra, a na koju se, radi pripadnosti zemljišta redovnici samostana sv. Dimitrija Viktoriji Grisogono, plaća najam u iznosu od dvije lire na godinu. Cijena kuće je pedeset dukata; rok otkupa je dvije godine, a godišnji zakup koji Erić od tada plaća Dominiku iznosi 18 lira na godinu.²⁸

Konačno, posljednji zabilježeni notarski ugovor u kojemu nailazimo na poslovanje Dominika Katića sklopljen je 19. VII. 1630. Za razliku od većine dosadašnjih kupoprodajnih ugovora u kojima je uglavnom bila riječ o poslovanju kućama u gradu, tu bilježimo prodaju zemljišne čestice u Dobropoljani na Pašmanu. Pavao Danieletti "de Serocalle" prodaje Katiću dio (polovinu) dobara koja mu pripadaju u različitim agrarnim predjelima toga sela (dva gonjaja i 47 pertika vinograda i maslinika u Dragi; četiri gonjaja i 18 pertika oranice u Studencu; 3/4 gonjaja oranice i 47 pertika u Gladuši). Cijena iznosi trideset dukata, a u ugovoru se ne navode podaci o pravu otkupa i najmu.²⁹ Navedene čestice dio su već spomenute polovice istoga posjeda koje je prije samo nekoliko mjeseci Dominik kupio od liječnika Antonija Rajmunda Camillija i Margarete pokojnog Matije Sglicha iz Zadra za svotu od 45 dukata.

Posljednji podaci o Dominiku Katiću sadržani su u oporučnom spisu napisanom 12. VIII. 1639. Na kraju oporuke upisan je podatak o datumu njezina otvaranja (29. XI. 1641.). Kako se oporuka redovito otvara tek nakon oporučiteljeve smrti, kad zahtjev podnosi netko od izvršitelja oporuke ili najbliže rodbine (u Katićevu slučaju to je njegova supruga Marija), može se pretpostaviti da je ulcinjski kapetan nastanjen u Zadru umro nedugo prije datuma njezina otvaranja, to jest u drugoj polovini studenog 1641.

Zanimljivo je na kraju ove raščlambe upozoriti i na činjenicu da su svi dokumenti vezani za Katićevo zadarsko djelovanje pisani rukom istoga bilježnika – Ivana Braičića. Kako se i sam bilježnik obdaruje legatom iz imovine oporučitelja, a za izvršitelja oporuke Dominika Katića izabran je jedan drugi pripadnik te obitelji (guvernador Nikola Braičić), razvidno je kako je Dominik Katić tijekom života održavao i s članovima te ugledne zadarske građanske obitelji čvrste veze uzajamnog povjerenja i prijateljstva.

Dominik Katić osoba je koja se ne spominje u povijesnoj literaturi i koju povjesničari zasigurno nikad neće pribrojiti među istaknute i znamenite ličnosti iz zadarske odnosno dalmatinske prošlosti. Ulcinjanin u mletačkoj vojnoj službi jedna je u nizu, za slijed povijesnih zbivanja, manje zapaženih osoba koje se ne pamte, a njihova djela i spomen na njih s vremenom iščezavaju. Usprkos tome osobu poput Dominika Katića ne možemo držati neznatnom i sporednom u vremenu i prostoru u kojemu je živio i u kojemu je djelovao. Provodeći u Zadru posljednje godine svoje vojničke karijere i života, Dominik Katić, iako podrijetlom stranac, iskazivao je u svim oblicima svoga svakidašnjeg djelo-

²⁸ DAZ, SZB, Zuanne Braicich, b. IV, fasc. 42, str. 34-35', 18. VI. 1630.

²⁹ DAZ, SZB, Zuanne Braicich, b. IV, fasc. 43, str. 10'-11', 19. VII. 1630.

vanja visok osjećaj svijesti o pripadnosti gradu u kojemu živi. Stječući imanja u samom gradu i na otoku Pašmanu, Katić je iskazao konkretnu želju i nastojanja da se u gradu koji mu je vojnički poziv dodijelio za boravište, osjeća poput svakoga njegovoga stanovnika, bez obzira na podrijetlo i zanimanje. Mnogobrojni legati vjerskim ustanovama dokaz su njegova izrazitog senzibiliteta za duhovni život grada kojemu je pripadao, a potreba da svoje ime trajno zabilježi u crkvi koju odabire za posljednje počivalište, simbolično su i stvarno posvjedočenje da je za Katića Zadar bio sredina kojoj se u cijelosti prilagodio, prihvatio njezine navike i običaje te u njoj proveo najzreliji i najplodniji dio svojega života i karijere.

PRILOG 1: Prijepis oporuke Dominika Katića iz 1631. godine (Državni arhiv u Zadru, Spisi zadarskih bilježnika, Zuanne Braicich, b. XII, fasc. 7, br. 267, 31. III. 1631.)

Testamento del Capitan Domenego Cattichi

Nel Nome di Christo Amen, l'anno della sua Nativita mille seicento trenta uno, indizione XIII, giorno veramente di luni li 31 del mese di marzo. Nelli tempi del Serenissimo Principe, et Signor Nostro Eccellentissimo il Signor Nicolò Contarini per l'Iddio gratia Inclito Dose di Venetia etc. et del Regimento dell'Illustrissimo Signor Marc'Antonio Querini Conte di Zara, et suo Distretto dignissimo, alla presentia del nobil huomo Zaratino il moltto illustre governador Gierolimo Fanfogna Kavalier honorando consigliere, di me Nodaro et delli testimonij sottoscritti.

Essendo che non sia cosa nessuna più certa della morte, ne più incerta dell'ora sua, et perche e statuito a cadauno di morire una volta, per il che considerando salubrementemente le predette cose l'Illustrissimo Signor Capitano Domenico Cattichi da Dulcigno habitante in Zara sano per gratia dell'Omnipotente Signor Iddio del corpo, della mente, sensi et intelletto, non volendo partir dalla presente vita senza ordenar le cose sue, questo suo ultimo nuncupativo testamento qual si dice senza scritti ha procurato che si faccia, et ha fatto nel modo susequente.

Primariamente ha raccomandato l'anima sua all'Omnipotente Signor Iddio suo Creatore, alla Gloriosa Vergine Maria, et a tutta la Corte Celeste.

Commissarii veramente et di questo suo ultimo volere fedel essecutori instituisse, nomino et vuolse che siano il Guardiano della Confraternita di San Antonio, il Guardiano della Confraternita di San Roccho, il Gastaldo della Maddonna della Piazzola, et il Gastaldo della Maddonna della Pace intitolata Capellizza presenti, et che per tempi saranno, alli quali ha dato omnimoda autorità di mandar a essequitione quanto nel presente testamento per esso testatore sarà disposto et ordinato.

Ha lasciato per raggion di legato all'Altar del Santissimo Sacramento del Domo di Zara ducato uno, alla fabrica del Glorioso Corpo di Santo Simeone giusto ducato uno, al Lazzaretto delli pestiferi mezzo ducato, et al Sacro Monte di Pietà lira una de piccoli per l'anima sua per una volta tanto.

Item ha lasciato per raggion di legato alla Confraternita di Santo Antonio hora esistente nella Chiesa di San Salvador in questa Città ducati seicento, con obbligo, et aggravio di dover far celebrare perpetuis temporibus una messa quotidiana per l'anima di esso signor testatore nella sudetta chiesa et dinanzi l'altare di San Antonio, coprendo ogni giorno la sua sepoltura che quivi disse di breve far construere, facendo che il sacerdote li dia l'aspergis et dica sopra la sua sepoltura le ordinarie orationi, con questa però espressa dichiarazione che mandando in alcun tempo etiam per un giorno solo detta confraternita di estinuire detta perpetua celebratione di messa quotidiana, che in tal caso ipso facto succeda, et succeder debba nel predetto legato la Confraternita della Maddonna della Piazzola con l'obbligo medesimo di sopra espresso della perpetua celebratione di una messa quotidiana per l'anima di esso signor testatore, et mancando medessimamente la

sudetta Confraternita della Maddonna della Piazzola a tal celebratione nel modo come di sopra è detto che in tal caso parimente essa Confraternita resti priva ipso facto del predetto legato, et in quello succeda, et succeder debba la Confraternita di San Roccho con l'obbligo medesimo di sopra espresso, nel che aggrava le conscientie delli detti suoi commissarii d'haver cura particolarmente se viene essequita la volontà sua circa essa celebratione di messa quotidiana.

Item ha lasciato alla Confraternita della Maddonna del Rosario nella Chiesa di San Domenico in questa Città ducati cinquanta con obbligo di dover in perpetuo far celebrare nella sudetta Chiesa di San Domenico et dinanzi il predetto Altare della Maddonna doi messe al mese per le anime delli quondam suoi padre, madre et fratello et per quelle anime alle quali si trova obligato, con espressa dichiarazione che mandando detta confraternita in alcun tempo a tal celebratione che in tal caso succeda nel predetto legato la Confraternita di San Carlo con l'obbligo medesimo della perpetua celebratione delle medesime doi messe al mese.

Item ha lasciato per segno d'amorevolezza solamente al Molto Reverendo Signor Padre Andrea Crutta Albanese canonico d'...na (*nedostaje nekoliko slova*), et al Signor Antonio suo fratello figli del quondam Signor Andrea Crutta germano di esso signor testatore ducati dieci tra tutti doi per una volta tanto.

Item ha lasciato al molto Reverendo Signor Don Francesco Crutta al presente Vicario Generale di Budua pur suo germano per segno similmente d'amorevolezza l'anello doro da bollo di esso signor testatore.

Item ha lasciato alli Illustri Signori Capitani Nicolò, et Andrea fratelli o (!) Giuroii suoi similmente germani uno anello d'oro di valuta di lire quindici de piccoli per cadauno di essi per segno d'amorevolezza solamente.

Item ha lasciato al Signor Marco Cattichi suo parimente germano per segno d'amorevolezza una vera d'oro di tre ducati, et a Betta sua figliuola mentre sia viva ducati dieci, con obbligo di dover pregare il Signor Iddio per l'anima di esso Signor testatore.

Nel tutti li altri veramente beni suoi cosi mobili, come stabili, raggioni, et attioni presenti, et futuri a lui testatore quovismodo spetanti, et pertinenti, o che spettar et pervenir li potriano in cadauno luoco posti et essistenti sua herede universale in vita sua solamente ha instituito, nominato et voluto che sia la signora Maria sua diletissima consorte se però vedovarà, et averà vita honesta, con obbligo particolare di dover dar delli beni di esso signor testatore ducati cinquecento a Cattarina figlia naturale di esso signor testatore hora essistente come disse in governo appresso il sudetto signor Marco Cattichi suo germano in Venetia et in dote sua al tempo del sua maritare sia o non sia sua figliola; dichiarando espressamente detto signor testatore che passando in alcun tempo detta signora Maria sua consorte herede a nuovo matrimonio il che mai crede, che in tal caso detta signora sua consorte sia et s'intenda affatto priva dell'heredità sua sudetta; ne posso consegnir altro che ducati cinquecento che per sua conscientia disse haver trovato seco de beni mobili et stabili al tempo che seco contrasse matrimonio et che tutto il rimanente delli benni suoi sudetti mobili et stabili in tal caso, et anco dopo la morte dell'antedetta signora Ma-

ria sua consorte per l'infrascritte confraternite di San Roccho, della Maddonna della Piazola, et della Maddonna Capellizza sia imediatemente inventariato et poi ventudo al pubblico incanto, et che il ritratto di tutti li beni sudetti sia per terzo uguale diviso tra esse tre confraternite dettrate però semper prima li ducati sei cento ut supra lasciati alla confraternita di San Antonio, et li ducati cinque cento della predetta Cattarina sua figlia naturale. Con obbligo espresso di dover cadauna delle dette tre confraternite far celebrare in perpetuo una messa quotidiana per l'anima di esso signor testatore, della sudetta signora Maria sua consorte et delli maggiori di lui testatore, nel che sustituisse dette tre confraternite sue heredi universali.

Et questo disse, et vuolse che sia il suo ultimo testamento, et la sua ultima volontà, et la quale vuolse che vaglia per raggion di testamento, et se per raggion di testamento non valesse, vaglia per raggion di codicilli, per via di donatione causa mortis, et di cadauna altra ultima volontà che di raggion meglio valer et tenir potesse non ostante che forse fosse pretermesso qualche ordine di raggione.

Fatto in Zara in casa dell'habitatione di me nodaro infrascritto posta appresso San Simeone. Presenti il Reverendo Signor Padre Thomaso Naycinovich, et mistro Bastian di Medici da Bologna vende acqua di vita abitanti in Zara testimonii conosciuti, chiamati, et spetialmente pregati.

Ioannes Braycich publicus auctoritate Veneta Jaderque Iuratus Notarius rogatus a parte testatoris (!) fideliter scripsit ita ipso ordinato sequente fidem subscripsit.

Drugom rukom pisano: Io Domenico Catichi protesto in tutto e per tutto come nella sudetta ultima volonta della anima et afermo quanto nel sudetto testamento si contiene.

PRILOG 2. Prijepis oporuke Dominika Katića iz 1639. godine (Državni arhiv u Zadru, Spisi zadarskih bilježnika, Zuanne Braicich, b. XIII, fasc. 11, 12. VIII. 1639.)

Testamento del quondam Signor Governador Domenico Cattichi

Nel Nome di Christo Amen, l'anno della sua Natività mille seicento trenta nove, indizione settima, giorno veramente di venere li 12 del mese d'agosto. Nelli tempi del Serenissimo Principe, et Signor Nostro Eccellentissimo il Signor Francesco Erizzo per l'Iddio gratia Inclito Dose di Venetia etc. et del Regimento dell'Illustrissimo Signor Zuanne Contarini Conte di Zara, et suo Distretto dignissimo, alla presentia del nobil huomo Zaratino il magnifico Illustrissimo Signor Simon Bortolazzi honorabile Consigliario, di me Nodaro et delli testimonij sottoscritti.

Essendo che non sia cosa nessuna più certa della morte, ne più incerta dell'ora sua, et perche e statuito a cadauno di morire una volta, per il considerando salubremente le predette cose l'Illustrissimo Signor Governador Domenico Cattichi da Dulcigno habitante in questa Città sano per gratia dell'Omnipotente Signor Iddio del corpo, mente, sensi et intelletto ma temendo il Divin giudicio, non volendo partir dalla presente vita senza ordenar le cose sue questo suo ultimo nuncupativo testamento qual si dice senza scritti ha procurato che si faccia, et ha fatto nel modo che segue. Primariamente ha raccomandato l'anima sua all'Omnipotente Signor Iddio suo Creatore, alla Gloriosa Vergine Maria, et a tutta la Corte Celeste, et quando piacerà alla Sua divina maestà di levarlo dalla presente vita et chiamarlo a se, ha ordenato che il suo cadavere sia sepolto nella chiesa di San Antonio in questa Città altre scola di San Salvador nella sua sepoltura la quale disse voler far in essa chiesa fabricare quanto prima la quale non facendo a caso egli fabricare in vita, prega la Confraterna del detto Santo d'haver cura che sia immediatamente doppo la morte di esso testatore fabricata a spese della sua heredità, la piancha et collonelle della qual sepoltura disse, che s'attrovano nella chiesa di San Francesco per tal effetto preparate. Commissarij veramente et di questo suo ultimo testamento volere (?) fedel essequutori ha instituito, nominato et voluto che siano il magnifico Illustrissimo Signor Giovanni Grisogono Kavalier Nobile di Zara, l'Illustrissimo Signor Governador Nicolo Braicich, Eggidio Massaroli dottor e Illustrissimo Signor Baldo Benvenuti suo compare alli quali ha dato omnimoda autorità di far puntualmente essequire quanto per esso signor testatore nel presente testamento sarà disposto et ordenato. Ha lasciato per raggion di legato all'Altar del Santissimo Sacramento del Duomo di questa Città, alla fabrica del Glorioso Corpo di Santo Simeone giusto, al Lazzaretto di pestifferi di Zara, et al Sacro Monte di Pietà un ducato per cadauno di essi quattro luochi pii per l'anima sua per una volta tanto.

Item ha lasciato alla sudetta Confraterna di San Antonio il livello di ducati trenta all'anno, che riceve annualmente dalli heredi del quondam Signor Zuanne Asola Barber sopra beni stabili nominati nell'instrumenti di 22 genaro 1629 rogati per me infrascritto nodaro, con obbligo di dover far celebraar una messa quotidiana in perpetuo sopra l'Altar di San Antonio nella predetta chiesa loro per l'anima sua, volendo, et espressamente

commettendo che a perpetua memoria detta Confraterna debba immediatamente dopo la morte sua far scolpire in pietra viva detti legato (!), et obliigo a spese della sua heredità et quelli poner nella muraglia in detta Chiesa dalla parte di borea dell'Altare, dove anco dovrà esser posta la sua insegna, over cornetta.

Item ha ordenato che la sudetta Confraterna di San Antonio doppo la morte della Signora Maria sua consorte debba in perpetuo affittare la casa della sua solita habitatione posta in Zara nel confin della sudetta chiesa di San Antonio, et che dalli affitti di quella debba ogni anno prima cavar il livello si paga alla Confraterna della Maddonna della Piazzola, et col resto di essi affitti trovar un capellano cosi successivamente di capellano in capellano ogni mercordi, giovedi, venero, sabbato et domenica una messa per l'anima di esso Signor testatore et della Signora Maria sua consorte nella sua chiesa di San Antonio per lui Signor testatore fatta fabricare sopra l'isola di Dobropogliana vicino alla sua casa et terreni, et a esso capellano risponder tutto esso rimanente di affitto di sei in sei mesi, cioè la mittà ogni semestre giusta il solito anticipatamente. Con conditione espressa che non celebrando esso capellano le predette messe con forma l'obliigo suo che detta Confraterna debba immediatamente levarlo, et elleggere in altro che sia però di buona vita come meglio a essa Confraterna parerà et cosi successivamente similmente in perpetuo sia osservato.

Item ha ordenato, che la sudetta Confraterna di San Antonio debba scoder in perpetuo il censo overo livello di ducati sei all'anno, che paga mistro Piero dalla Morea callegher sopra una casa posta in Zara nel confin di San Zuanne delli Reverendi Padri Terciarrii et che con detti livelli doppo la morte della detta Signora Maria sua consorte debba tenir in perpetuo in concio et colmo cosi la chiesa sudetta posta a Dobropogliana, come la casa sua sudetta posta nel confin di San Antonio acciò detta chiesa, et casa si conservino in perpetuo, et resti memoria della anima sua, et della detta Signora Maria sua consorte, con dichiarazione espressa che ricuperando esso mistro Piero la casa predetta coll'esborso di ducati cento et affracandosi da esso livello, che detta Confraterna debba et sia tenuta quanto prima potrà investire essi ducati cento in altro fondi stabile sicuro, et cosi successivamente in perpetuo sia eseguito; dichiarando ancora espressamente che non facendo essa Confraterna di San Antonio far puntualmente celebrare tutte le messe sudette, overo mancando di farne celebrare una sola, over non facendo tutte le funtioni di sopra espressi, che ipso facto s'intende essere decaduta dalli legati sudetti quali in tal caso pervengano et pervenir debbano nella Confraterna della Maddonna della Piazzola con l'obliighi, et funtioni di sopra espressi, et mancando di farlo anco detta Confraterna della Maddonna della Piazzola che parimente decada da essi legati, et quelli pervengano nella Confraterna di San Rocho con li medessimmi obliighi et funtioni; et mancando anco quella, che vadano essi legati nella Confraterna della Maddonna Capellizza con tutti li obliighi et funtioni di sopra espresse.

Item ha lasciato per segno d'amorevolezza solamente a D. Baldo Benvenuti suo carissimo compare una delle sue carabine la più bella che habbia a sua ellettione, a D. Giovan-

ni Maria Benvenuti suo fratello doi terzzetti con le sue fonde thedesche, et a me Zuanne Braycich Nodaro infrascritto per segno di antichissima amicitia un ferariol di panno negro novo alto.

Item ha lasciato per raggion di Legato a Piero da Merghliane suo servitore ducati cinquanta, se però presterà fedel servitù a lui Signor testatore, alla Signora Maria sua consorte, et alla Signora Cattarina sua figlia li qual ducatti cinquanta sono quelli per li quali a lui Signor Testatore è stato hipotecato un grannaro della casa posta nel confin di San Antnio, overo di San Salvador dalla Signora Maria figlia del quondam Capitano Zuanne Discovich come nelli atti di me istesso nodaro appare.

Item ha lasciato per raggion di legato alla sudetta Signora Cattarina sua figlia naturale, sia o non sia sua figliuola ducatti seicento da esserli dati al tempo del suo maritare specialmente in una sua catena d'oro di un filo, ma grossa di anelli doi cento settanta, et il resto parte in mobili, et parte in danari contadi mentre però si maritarà et farà vita honesta. La quale non maritandosi, ma facendo vita honesta, vuole che habbia detto legato, et di quello possi disporre a suo piacere. Ma non facendo vita honesta (il che non crede mai) vuole et intende esso Signor testatore che in tal caso decada da esso legato, et quello pervenga et pervenir debba nella sudetta Confraterna della Maddonna della Piazzola con obbligo di dover essi ducati seicento investire in uno o più fondi stabili, et con li livelli di quelli trovar un capellano celebrante il quale habbia a celebrar una messa quotidiana in perpetuo nella sudetta chiesa della Maddonna della Piazzola per l'anima di esso testatore e della sudetta Signora Maria sua consorte.

Item ha lasciato per raggion di legato a Margarita altra sua figliuola naturale procreata con domina Cattarina da Dobropogliana già sua serva sia o non sia sua figliola ducatti cinquanta che si trovano a censo da Zuanne Herich Zappador di Zara sopra una casa posta in Zara nel confin di San Silvestro come per publico instrumento di 18 giugno 1630 appare nelli atti di me nodaro, li quali vuole et intende che possi allevare al tempo del suo maritare et dovranno servire in aggiuto della sua dotte, et che in oltre essa Margarita sua figliola con la predetta Cattarina sua madre durante le vite loro solamente possano habitar, et stantiar liberamente nella casa di esso Signor testatore in Dobropogliana et quella goder con la sua corte et horto, et con la vigna contigua a esso horto dalla parte di sirocco, nec non ricever la portion dominicale d'un' altra vigna contigua alla medesima che tiene et lavora Luca Vidacovich dal detto luoco dovendo però le dette madre et figliola cognoscer sempre per patrona d'ogni cosa la predetta Signora Maria sua consorte; et dopo la morte delle dette Cattarina et Margarita vuole et intende esso Signor testatore che esso legato tutto pervenga et pervenir debba nell'heredità di lui Signor testatore.

In tutti, et cadauni altri veramente beni suoi cosi mobili, come stabili, raggioni et attioni presenti et futuri a lui Signor Testatore quovismodo spettanti et pertinenti sua universal herede in vita sua tantum ha instituito, nominato et voluto che sia la sudetta Signora Maria sua consorte se però farà vita vedovile et che in tal caso posse disporre in caso di morte di ducati trecento delli beni di lui Signor testatore, et delli beni suoi che

sono a Eso. Ma passando detta sua consorte a novo matrimonio (il che non crede mai) vuole et ordena, che in tal caso essa Signora sua consorte resti ipso facto priva dell'heredità sudetta; ne habbia altro delli beni di lui Signor testatore salvo che ducatti sei cento. Dovendo in tal caso le predette doi Confraterne di San Antonio et della Maddonna della Piazzola immediatamente havuta di notitia apprender con li debiti mezzi della Giustitia tutta l'heredità et beni di lui Signor testatore, facendose di quelli diligentissimo inventario dando in oltre solenissimo giuramento alla detta Signora Maria sua consorte d'haver senza fraude alcuna consignato a esse Confraterne tutti li beni di essa heredità et di non haver nascosto per se, ne per interposte persone danari, ori, argenti, armi, vestiti o biancarie di alcuna sorte della detta heredità. Et dopo la morte dell'antedetta Signora Maria sua consorte esso Signor testatore vuole et intende che della predetta heredità sua Piero Cattichi suo nipote figliolo del Signor Marco Cattichi habbia la sudetta sua casa, horto et vigne a Dobropogliana dopo la morte però anco della detta Maria sua figliola naturale et della predetta Cattarina sua madre, nec non la Oggrada posta a Dobropogliana la qual tolse come disse a livello dal Reverendo Capitolo del Duomo di Zara col suo collono residente Luca Vidacovich sudetto in raggion di ducatti sei all'anno da lire 6 soldi 4 per ducato, con dichiarazione et patto espresse che morendo detto Piero senza lasciar dopo di se figlioli legittimi et naturali, il che il Signor Iddio non voglia, in tal caso, vuole et ordena che detto legato ritorni con tutto il resto di beni dell'heredità di lui Signor testatore nelle sudette Confraterne di San Antonio, della Maddonna della Piazzola et della Maddonna Capellizza per terzo tra di esse, dovendo vender al publico incanto tutti li suoi mobili, armi, vestiti, ori, argenti, et tutto quello si troverà dopo la morte della detta Signora Maria sua consorte, et che tutto il ritratto debbano esse tre Confraterne investir in uno o più fondi stabili sicuri che non siano sottoposti al fideicommissio et che detti beni stabili insieme con tutti li altri per esso Signor testatore acquistati sin hora presente et che Dio dande acquistasse per l'avvenire non possano dette Confraterne in alcun tempo, ne sotto qualsivoglia colore o pretesto impregnar livellar, permutar, vender ne in qualsivoglia altra maniera malignar, ma che debbano sempre et in perpetuo tirar per terzo tra di esse li usufrutti di essi stabili. Con obligo però espresso di dover ogni una di esse tre Confraterne far celebrar il giorno del suo anniversario una dopo l'altra una messa a canto nella predetta chiesa di San Antonio coprendo ogni una di esse la sua sepoltura, et con le terze accese per l'anima sua, et della detta Signora Maria sua consorte et che del rimanente di detti usufrutti debba cadauna di esse Confraterne o più ellevar un (!) capellani qualli habbino ogni anno senza dimora celebrar tante messe per l'anima sua, della detta Signora Maria sua consorte, nec non per le anime delli quondam suoi padre, madre, fratelli e d'altri a quali e tenuto secondo la sua intentione. Et questo disse, et vuolse che sia il suo ultimo testamento, et la sua ultima volontà, il quale et la quale vuolse che vaglia per raggion di testamento, et se per raggion di testamento non valesse vuolse che vaglia per raggion di codicilli, per via di donatione causa mortis, et di cadauna altra ultima volontà che di raggion meglio valer et tenir potesse non ostante che forse fosse pretermesso qualche or-

dene di raggione. Al qual testamento dal principio sino al fine fu presente per ordine di esso Signor testatore in presentia Signora Maria sua consorte.

Fatto in Zara in casa della solita habitatione del sudetto Signor testatore nel confin di San Antonio sive di San Salvador. Presenti il Magnifico Illustrissimo Signor Capitano Marco Antonio Rosa Nobile di Zara, et il Signor Francesco Paneghetto mercante testimonii conosciuti, chiamati et specialmente pregati.

Ioannes Braycich publicus auctoritate Veneta Jaderque Iuratus Notarius rogatus a parte testatoris (!) fideliter scripsit ita ipso ordinato sequente fidem subscripsit.

Adi 29 novembre 1641

Stante la morte del sudetto testatore, ad instantia della Signora Maria relicta et herede del medesimo testatore fù aperto il presente testamento dal magnifico Illustrissimo Signor Donato Civallesi honorabile Giudice Essaminatore attesa la morte del quondam magnifico Illustrissimo Signor Simon Bartolazzi, che alla confectione di quello è intravenuto come Consigliero doppo la ricognitione del sigillo et inscriptione del medesimo. Letto et pubblicato per me Zuanne Braycich Nodaro sudetto nella Camera cubiculare della casa del predetto testatore posta nel sudetto confin di San Antonio dove giaceva il cadavere del medesimo in tutto come stà et giace, et in quello si contiene. Presenti mistro Nicolò Zoiich et il Signor Capitano Marco Colla da Dulcigno habitante in Zara testimonii conosciuti, chiamati et specialmente pregati.

Idem Ioannes Braycich notaro qui supra scripsit et subscripsit.

Lovorka Čoralić

A Seventeenth-Century Zaratín Captain: Dominic Katić from Ulcinj

Summary

During the long period of its inclusion in the Venetian Republic (1409-1797) the city of Zadar was the metropolis, the capital, and the administrative, economic, military and cultural centre of the Venetian dominions on the Croatian coast of the Adriatic. During the wars against the Ottomans, which had started as early as the second half of the fifteenth century, Zadar was an immigration destination, particularly because of professional reasons: numerous military officers came from the area of Venetian Albania and were then entrusted with the defence of the city walls and Zadar's mainland district. The topic of this article is the life and work of such an Albanian, Captain Dominic Katić (Katiqi) from Ulcinj, an officer in Venetian military service in Zadar in the period prior to the early 1640s. Based on the sources kept in the State Archive of Zadar (a series of Zaratín notaries, wills and contracts) Katić's family life, his business partners and friends, and his material status and economic potential are presented. The analysis of the documents clearly shows that his case was that of an officer who, in spite of his origin in distant Ulcinj, fully adapted to the new surroundings, founded his family there, and amassed, by extensive business activity, considerable real estate in the city and on the nearby isle of Pašman (houses, terrain and landed estates). In the period between the 1620s until his death in 1641, Katić conducted business relationships with numerous Zaratíns, with patricians and respectable citizens, but also with commoners, artisans and agricultural workers living in the city or its surroundings. His numerous and well-documented connections to Zaratín ecclesiastical institutions, frequently mentioned in and donated to by Katić's testamentary bequests, are also discussed. The article concludes that Dominic Katić, in spite of the fact that he cannot be numbered among the most famous and meritorious actors of Zaratín and Dalmatian history, belongs to that series of persons still important and worthy of the attention of researchers. In the appendix are published transcriptions of two wills of Dominic Katić from 1631 and 1639, which are now kept in the aforementioned series of the State Archive of Zadar.

Key words: Dalmatia, Zadar, Venetian Albania, Ulcinj, Albanians, military history, Early Modern Age, anti-Ottoman wars